ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1973

Vyhlásené: 04.05.1973 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

50

ZÁKON

z 26. apríla 1973

o pestúnskej starostlivosti

Federálne zhromaždenie Československej socialistickej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

§ 1
Účel zákona

Socialistický štát utvára všestranné podmienky pre zdravý vývoj a výchovu detí. Vychovávať z detí riadnych občanov socialistického štátu je predovšetkým povinnosťou rodičov. V prípadoch, keď rodičia nezabezpečujú riadnu výchovu detí, môžu orgány na to príslušné robiť potrebné výchovné opatrenia podľa zákona o rodine. Na prehĺbenie týchto opatrení sa umožňuje zveriť dieťa do pestúnskej starostlivosti podľa tohto zákona, ak nie je možné zabezpečiť riadnu výchovu dieťaťa predovšetkým jeho osvojením a ak ústavná výchova nie je vhodná.

§ 2
Pestúnska starostlivosť

(1) Dieťa, ktorého výchova u rodičov nie je zabezpečená z príčin, ktoré budú zrejme dlhodobé, sa môže zveriť do pestúnskej starostlivosti iného občana (ďalej len „pestún“), ak záujem dieťaťa vyžaduje zverenie do takej starostlivosti.

(2) Dieťa sa môže zveriť aj do spoločnej pestúnskej starostlivosti manželom; do pestúnskej starostlivosti jedného z manželov sa môže dieťa zveriť len so súhlasom druhého manžela, ak manželia žijú v spoločnej domácnosti. Tento súhlas nie je potrebný, ak druhý manžel stratil spôsobilosť na právne úkony alebo ak obstaranie tohto súhlasu je spojené s prekážkou ťažko prekonateľnou.

(3) Pestúnska starostlivosť vzniká rozhodnutím súdu a zaniká dosiahnutím plnoletosti dieťaťa, úmrtím dieťaťa alebo pestúna. Spoločná pestúnska starostlivosť zaniká aj rozvodom manželstva pestúnov alebo úmrtím jedného z manželov; ak zomrie jeden z manželov, stáva sa pestúnom druhý manžel. Pestúnska starostlivosť môže byť tiež zrušená rozhodnutím súdu. Súd môže zrušiť pestúnsku starostlivosť len z dôležitých dôvodov; urobí tak vždy, ak o to požiada pestún.

§ 3
Výber pestúna

Pestúnom sa môže stať iba občan, ktorý má osobné predpoklady, najmä morálne a zdravotné, na zabezpečenie riadnej výchovy dieťaťa a ktorý spôsobom svojho života i života svojej rodiny, v ktorej bude dieťa vychovávané, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať na prospech dieťaťa a v súlade so záujmami socialistickej spoločnosti.

§ 4
Vzťahy medzi pestúnom a dieťaťom

(1) Pestún je povinný o dieťa sa osobne starať. Ak bol ustanovený za pestúna len jeden z manželov, je druhý manžel, ktorý s ním žije v spoločnej domácnosti, povinný pomáhať pri výchove dieťaťa.

(2) Pestún má pri výchove dieťaťa práva a povinnosti rodičov; právo zastupovať dieťa a spravovať jeho záležitosti má však iba v bežných veciach. Ak pestún predpokladá, že rozhodnutie zákonného zástupcu dieťaťa v ostatných veciach nie je v súlade so záujmom dieťaťa, môže sa domáhať rozhodnutia súdu.

(3) Dieťa je povinné pomáhať podľa svojich schopností v domácnosti pestúna; pokiaľ má príjem z vlastnej práce, je povinné prispievať aj na úhradu spoločných potrieb.

(4) Ak sa pestún rozhodne osvojiť dieťa, zverené mu do pestúnskej starostlivosti, nevyžaduje sa, aby pred rozhodnutím súdu o osvojení bolo dieťa najmenej po dobu troch mesiacov v starostlivosti pestúna na jeho náklad, pokiaľ pestúnska starostlivosť trvala aspoň po túto dobu.[1])

§ 5
Príspevok na úhradu potrieb dieťaťa

(1) Dieťaťu v pestúnskej starostlivosti patrí až do skončenia povinnej školskej dochádzky príspevok na úhradu jeho potrieb (ďalej len „príspevok“).

(2) Po skončení povinnej školskej dochádzky dieťaťa až do jeho plnoletosti mu patrí príspevok, ak dieťa

a) sústavne sa pripravuje na budúce povolanie predpísaným výcvikom alebo štúdiom, alebo

b) nemôže sa pripravovať na budúce povolanie alebo byť zamestnané pre chorobu, alebo

c) pre dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav je neschopné sústavne sa pripravovať na budúce povolanie alebo je schopné pripravovať sa naň iba za mimoriadnych podmienok, alebo

d) pre dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav je neschopné vykonávať sústavné zamestnanie (pracovnú činnosť) alebo výkon takého zamestnania (pracovnej činnosti) by vážne zhoršil jeho zdravotný stav.

(3) Nárok na príspevok za podmienok uvedených v predchádzajúcom odseku sa zachová aj po dosiahnutí plnoletosti dieťaťa, najdlhšie však do 26. roku jeho veku, pokiaľ dieťa žije naďalej v spoločnej domácnosti s občanom, ktorý bol do plnoletosti jeho pestúnom (ďalej len „doterajší pestún“).

(4) Ak dieťa požíva dôchodok z dôchodkového zabezpečenia (poistenia) alebo má nárok na výživné voči svojmu pestúnovi, patrí príspevok, len ak je vyšší, a to vo výške rozdielu medzi príspevkom a sumou dôchodku, prípadne výživného; rozsah vyživovacej povinnosti pestúna určí pre potreby rozhodnutia o výške príspevku súd na návrh príslušného okresného národného výboru.

(5) Po skončení povinnej školskej dochádzky dieťaťa sa príspevok nevypláca, ak má dieťa vlastný hrubý mesačný príjem vyšší než 620 Kčs.

(6) Výplata príspevku môže byť zastavená, ak dieťa uzavrie manželstvo a ak je v jeho rodine hrubý príjem na osobu vyšší než príjem uvedený v predchádzajúcom odseku.

§ 6
Výška príspevku

(1) Príspevok je 500 Kčs, a ak je dieťa staršie než 10 rokov, 600 Kčs za kalendárny mesiac.

(2) Príspevok sa poskytne za celý kalendárny mesiac, i keď podmienky nároku na príspevok boli splnené len po čas tohto mesiaca.

(3) Príspevok sa vypláca dopredu v mesačných lehotách.

§ 7
Prechod nároku na výživné

(1) Súd uloží rodičom, prípadne iným občanom povinným poskytovať výživné dieťaťu, ktorému sa poskytuje príspevok podľa tohto zákona, aby toto výživné poukazovali príslušnému okresnému národnému výboru (§ 16).

(2) Nárok na výživné určené rozhodnutím súdu prechádza na štát, a to až do výšky poskytnutého príspevku. Ak je výživné vyššie než príspevok, ukladá sa dieťaťu až do jeho plnoletosti rozdiel medzi výživným a príspevkom na národnom výbore, ktorý vypláca príspevok. Súd môže v odôvodnených prípadoch povoliť použitie súm uložených na národnom výbore v prospech dieťaťa ešte pred dosiahnutím jeho plnoletosti.

(3) Ustanovenia predchádzajúcich odsekov neplatia, ak ide o nárok dieťaťa na výživné voči pestúnovi (§ 5 ods. 4).

§ 8
Odmena pestúna

(1) Pestúnovi patrí za výkon pestúnskej starostlivosti odmena až do dosiahnutia plnoletosti dieťaťa; po dosiahnutí plnoletosti dieťaťa sa doterajšiemu pestúnovi zachováva nárok na odmenu po čas, po ktorý sa dieťaťu zachováva nárok na príspevok (§ 5 ods. 3).

(2) Odmena nepatrí, ak je pestúnom rodič (starý rodič) otca alebo matky dieťaťa. V prípadoch hodných osobitného zreteľa sa však môže priznať odmena za výkon pestúnskej starostlivosti aj týmto občanom.

(3) Odmena nepodlieha zdaneniu.

§ 9
Výška odmeny pestúna

(1) Odmena pestúna, a to aj pri spoločnej pestúnskej starostlivosti manželov, je za každé zverené dieťa 200 Kčs za kalendárny mesiac.

(2) Odmena sa poskytne za celý kalendárny mesiac, i keď podmienky nároku na odmenu boli splnené len po časť tohto mesiaca.

(3) Odmena sa vypláca dopredu v mesačných lehotách.

§ 10
Nároky podľa iných predpisov

(1) Pre nároky podľa predpisov o nemocenskom poistení[2]), o sociálnom zabezpečení (poistení) včítane zabezpečenia členov rodín občanov konajúcich službu v ozbrojených silách[3]), o

nemocenskej starostlivosti v ozbrojených silách[4]) a pre nároky podľa pracovnoprávnych predpisov[5]) sa posudzuje dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti rovnako ako vlastné dieťa, a to aj po dosiahnutí jeho plnoletosti, pokiaľ mu patrí príspevok podľa tohto zákona; to platí aj pre nároky podľa § 179 ods. 1 a § 181 Občianskeho zákonníka a podľa zákona č. 41/1964 Zb. o hospodárení s bytmi, s výnimkou § 40.

(2) Ustanovenie predchádzajúceho odseku platí však pre nároky na dávky z dôchodkového zabezpečenia (poistenia), len pokiaľ ide

a) o zápočet času, po ktorý sa pestúnka starala o dieťa vo veku do troch rokov alebo o invalidného maloletého, ktorý potreboval stálu opateru a nebol umiestnený v ústave sociálnej starostlivosti,

b) o hodnotenie výchovy detí na posúdenie nároku pestúnky na starobný dôchodok,

c) o hodnotenie starostlivosti o deti pri súbehu vdovského dôchodku s príjmom zo zárobkovej činnosti,

d) o nárok na výchovné k dôchodku pestúna, prípadne doterajšieho pestúna alebo jeho manžela.

(3) Dieťaťu zverenému do pestúnskej starostlivosti nepatrí, a to ani po jeho plnoletosti, z dôvodu tejto starostlivosti nárok na sirotský dôchodok po pestúnovi (doterajšom pestúnovi), ani po jeho manželovi.

§ 11
Nároky opatrovníka a zvereného dieťaťa

Ak sa opatrovník ustanovený súdom podľa § 78 ods. 1 zákona o rodine stará o dieťa osobne, patria nároky podľa ustanovení § 5 až 10 aj tomuto dieťaťu a opatrovníkovi.

§ 12
Výkon pestúnskej starostlivosti v osobitných zariadeniach

Pestúnska starostlivosť podľa tohto zákona sa môže vykonávať v osobitných zariadeniach, pokiaľ sú na tento účel zriadené a spravované národnými výbormi.

§ 13
Zmeny a vrátenie príspevku a odmeny

(1) Ak sa zmenia alebo odpadnú skutočnosti rozhodné pre nárok na príspevok alebo jeho výšku, alebo ak sa príspevok priznal na základe omylu, príspevok sa odoberie, zvýši, zníži, alebo sa jeho výplata zastaví. Odobratie, zníženie a zastavenie výplaty príspevku sa vykoná odo dňa nasledujúceho po dni, ktorým uplynulo obdobie, za ktoré bol už vyplatený. Zvýšenie príspevku sa vykoná začínajúc kalendárnym mesiacom, za ktorý zvýšenie patrí, pokiaľ nárok na príspevok za jednotlivý kalendárny mesiac nie je premlčaný.

(2) Ak príjemca príspevku zavinil, že sa príspevok vyplácal neprávom alebo v nesprávnej výške, je povinný tento príspevok vrátiť; to platí najmä, ak príspevok vylákal, zamlčal niektorú rozhodnú skutočnosť alebo nesplnil inú závažnú povinnosť uloženú týmto zákonom. O povinnosti vrátiť preplatok rozhoduje národný výbor, ktorý je príslušný rozhodovať o príspevku (§ 16). Sumy neprávom prijaté, pokiaľ je príjemca povinný ich vrátiť na základe vykonateľného rozhodnutia, sa môžu zrážať aj z bežne vyplácaného alebo neskôr priznaného príspevku.

(3) Nárok na vrátenie súm vyplatených neprávom alebo v nesprávnej výške sa premlčuje v jednom roku odo dňa, keď príslušný orgán zistil, že príspevok sa vyplácal neprávom alebo v nesprávnej výške, najdlhšie však do troch rokov od jeho výplaty.

(4) Ustanovenia predchádzajúceho odseku platia obdobne, aj pokiaľ ide o odmenu.

§ 14
Premlčanie

(1) Nároky na príspevok a odmenu sa nepremlčujú.

(2) Nároky na jednotlivé splátky príspevku a odmeny sa premlčujú v jednom roku odo dňa ich splatnosti.

Konanie

§ 15

(1) Na rozhodovanie o pestúnskej starostlivosti je príslušný súd, v obvode ktorého má dieťa na základe dohody rodičov alebo rozhodnutia súdu, prípadne iných rozhodných skutočností svoje bydlisko.

(2) Pred rozhodnutím o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti si súd vždy vyžiada vyjadrenie národného výboru príslušného podľa miesta bydliska občana, ktorému má byť dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti, najmä o tom, či ide o občana vhodného na výkon tejto starostlivosti; súd môže požadovať odborné vyšetrenia a správy, najmä od orgánov štátnej zdravotnej správy, školskej správy a orgánov a odborných zariadení národných výborov, pokiaľ ide o výber občana vhodného na výkon pestúnskej starostlivosti a zdravotný stav dieťaťa.

(3) Ak dieťa, ktoré má byť zverené do pestúnskej starostlivosti, je schopné posúdiť obsah pestúnskej starostlivosti, je potrebné aj jeho vyjadrenie.

§ 16

(1) O príspevku a odmene rozhoduje na žiadosť oprávneného okresný národný výbor príslušný podľa miesta bydliska dieťaťa, ktorý tiež príspevok a odmenu vypláca.

(2) Príspevok sa vypláca až do dosiahnutia plnoletosti dieťaťa pestúnovi; potom sa vypláca dieťaťu.

(3) Ak ide o spoločnú pestúnsku starostlivosť vykonávanú manželmi, vypláca sa príspevok (odsek 2) i odmena žene.

Povinnosti oprávnených

§ 17

(1) Pestún (opatrovník), ktorý uplatňuje nárok na príspevok alebo odmenu, je povinný osvedčiť skutočnosti, ktoré sú potrebné na rozhodnutie o príspevku alebo odmene; rovnakú povinnosť má aj dieťa, ak uplatňuje nárok na príspevok po dosiahnutí plnoletosti.

(2) Príjemca príspevku alebo odmeny je povinný hlásiť zmeny v skutočnostiach, ktoré sú rozhodné pre nárok na príspevok alebo odmenu alebo ich zánik alebo pre výšku a výplatu príspevku alebo odmeny, najneskôr do 15 dní odo dňa, keď zmena nastala.

§ 18

(1) Okresné národné výbory vyhľadávajú a evidujú občanov, ktorí by boli vhodní na výkon pestúnskej starostlivosti; spolupracujú so súdom vo veciach pestúnskej starostlivosti.

(2) Národné výbory poskytujú pestúnovi všestrannú pomoc potrebnú na zabezpečenie priaznivých podmienok pre výchovu a všestranný vývoj detí zverených mu do pestúnskej starostlivosti.

(3) Okresný národný výbor pravidelne dozerá, či sa pestúnska starostlivosť riadne vykonáva a či plní svoj účel; pritom môže robiť potrebné opatrenia podľa zákona o rodine a predpisov podľa neho vydaných.

(4) Pestún je povinný umožniť orgánu národného výboru dohľad nad výkonom pestúnskej starostlivosti.

Prechodné a záverečné ustanovenia

§ 19

(1) Pre nároky z dôchodkového zabezpečenia [§ 10 ods. 2 písm. a) a b)] vzniknuté najskôr dňom začiatku účinnosti tohto zákona sa hodnotí žene, ktorá sa k tomuto dňu osobne starala o dieťa zverené jej súdom, v tejto starostlivosti nepretržite pokračovala a bola ustanovená za pestúnku dieťaťa, aj čas tejto predošlej starostlivosti o dieťa, a to aj pokiaľ sa vykonávala pred začiatkom účinnosti tohto zákona.

(2) Obdobne sa postupuje, ak ide o ženu, ktorá ku dňu začiatku účinnosti tohto zákona bola už opatrovníčkou dieťaťa a o dieťa sa osobne starala, prípadne bola ustanovená za opatrovníčku neskôr a spĺňa tak podmienky uvedené v predchádzajúcom odseku.

§ 20

Ak tento zákon neustanovuje nič iné, použijú sa ustanovenia Zákona o rodine.

§ 21

Vláda Československej socialistickej republiky môže v súlade s dlhodobým programom spoločenskej starostlivosti o deti, o ktoré nie je inak náležite postarané,

a) zvyšovať sumy príspevku pre dieťa a odmeny pestúna podľa tohto zákona,

b) zvyšovať sumu najvyššej prípustnej hranice vlastného príjmu dieťaťa, uvedenú v § 5 ods. 5.

§ 22

(1) Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí a Ústredná rada odborov môžu po dohode s ministerstvami práce a sociálnych vecí republík a s ostatnými zúčastnenými ústrednými orgánmi ustanoviť, že výkon pestúnskej starostlivosti v osobitných zariadeniach, pokiaľ sú na tento účel zriadené a spravované národnými výbormi (§ 12), zakladá pestúnovi podľa príslušných predpisov účasť na dôchodkovom zabezpečení a nemocenskom poistení; v súvislosti s tým môžu odchylne od ustanovení § 10 upraviť nároky pestúna z tohto zabezpečenia (poistenia).

(2) Ministerstvá práce a sociálnych vecí republík môžu po dohode s Federálnym ministerstvom práce a sociálnych vecí a s ostatnými zúčastnenými ústrednými orgánmi ustanoviť podrobnosti na vykonanie tohto zákona, najmä podrobnejšie upraviť povinnosti národných výborov pri jeho vykonávaní a podmienky nároku na príspevok, pokiaľ ide o sústavnú prípravu dieťaťa na budúce povolanie a o jeho vlastný príjem. Ďalej môžu odchylne od ustanovení § 8 a 9 a § 16 ods. 3 upraviť nárok na odmenu pestúna pri výkone pestúnskej starostlivosti v osobitných zariadeniach, pokiaľ sú na tento účel zriadené a spravované národnými výbormi; odmena pestúna sa v týchto prípadoch posudzuje ako mzda.

§ 23

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júnom 1973.

Svoboda v. r.

Indra v. r.

Dr. Štrougal v. r.

1) § 69 ods. 1 Zákona o rodine č. 94/1963 Zb.

2) Zákon č. 54/1956 Zb. o nemocenskom poistení zamestnancov v znení zákonov č. 16/1959 Zb. a č. 87/1968 Zb., zákon č. 88/1968 Zb. o predĺžení materskej dovolenky, o dávkach v materstve a o prídavkoch na deti z nemocenského poistenia v znení zákona č. 99/1972 Zb. a predpisy vydané podľa týchto zákonov.

3) Zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení zákonov ho meniacich (úplné znenie č. 5/1972 Zb. so zmenami vyplývajúcimi zo zákona č. 99/1972 Zb.), zákon č. 103/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení družstevných roľníkov v znení zákonov ho meniacich (úplné znenie č. 8/1972 Zb. so zmenami vyplývajúcimi zo zákona č. 99/1972 Zb.) a predpisy vydané podľa týchto zákonov.

4) Zákon č. 32/1957 Zb. o nemocenskej starostlivosti v ozbrojených silách v znení zákonov č. 58/1964 Zb. a č. 87/1968 Zb.

5) Najmä Zákonník práce v znení zákonov ho meniacich (úplné znenie č. 42/1970 Zb.).

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.